

THEATER KWAST

JAARVERSLAG 2023

Jaarverslag 2023

In 2023 kon er na drie jaar eindelijk zonder enige coronabeperkingen gespeeld worden. Dat betekende voor Theater Kwast dat het jaar weer ouderwets afgetrapt kon worden met de *Gijsbreght van Aemstel* en dat de laatste voorstellingen uit de serie *Vondel was een Vrouw* met volle publieksbezetting gespeeld konden worden. Het publiek kwam in grote getalen en dus speelde Theater Kwast weer voor pre-corona gevulde zalen. In 2023 werden ook enkele nieuwe initiatieven verkend, waar Theater Kwast de komende jaren op door wil pakken, zoals de theatersolo *De Sint-Nikolaasavond*.

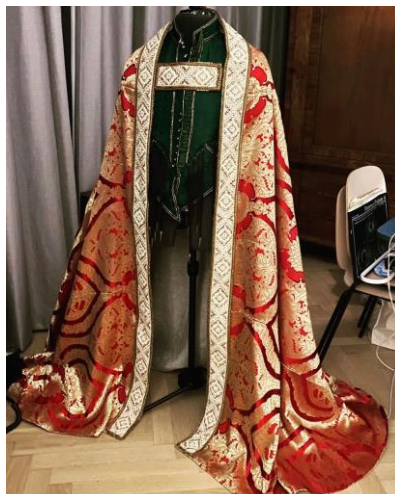
Gijsbreght van Aemstel

De terugkeer van de *Gijsbreght van Aemstel* op de Amsterdamse Keizersgracht mocht zich verheugen in brede aandacht van pers en publiek. Zo opende de Amsterdamse scheurkalender 2023 met de *Gijsbreght van Theater Kwast*, werd de voorstelling getipt op NPO klassiek en verscheen er onverwacht een paginagroot artikel in *de Telegraaf* ter aankondiging. De vijf voorstellingen die van 6 t/m 8 januari 2023 gespeeld werden, waren dan ook uitverkocht.

Acteur Marius Bruijn nam in deze editie voor de eerste maal de rol van Badeloch voor zijn rekening. Verder waren er geen wijzigingen in de cast. Florus van Rooijen gaf vooraf aan dat dit zijn laatste jaar in deze productie zou worden en liet daarmee grote schoenen na die voor 2024 gevuld moesten worden. Ivo de Wijs en Pieter Nieuwint namen het schrijven van de nieuwjaarswens voor Pieternel en Thomasvaer weer voor hun rekening. Door met *De Bruiloft van Kloris en Roosje* aan het festival Overacting deel te nemen in december 2022, lag de wens voor deze editie al vroeg op de plank.

Kostuummaker Peter Felius had de jaren dat er niet gespeeld werd ten bate genomen om enkele nieuwe kostuumonderdelen toe te voegen die dichterbij de Gijsbreght-kostuums zoals Rembrandt die schetste rond 1640. Dit resulteerde o.a. in een prachtige nieuwe mantel voor

Abt Willebord en een geheel nieuwe uitmonstering van Vosmeer de Spie.

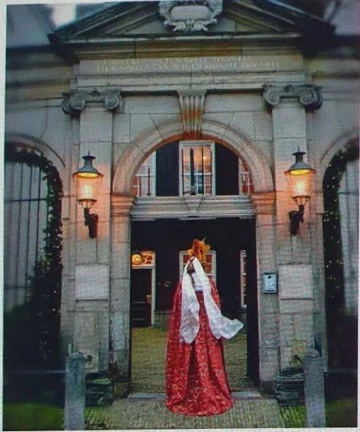
OUDE TRADITIE IN ERE HERSTELD

Toch nieuwe jaar in met *Gijsbreght van Aemstel*

W e sluiten het jaar traditiegetrouw af met oudejaarsconferenties, om de volgende ochtend met het Wiener Philharmoniker het nieuwe jaar in te walsen op de klanken van Johann Strauss. Theater Kwast probeert ondertussen een andere nieuwjaarstraditie in stand te houden: het spelen van *Gijsbreght van Aemstel*.

door Esther Klever

In de Amsterdamse Stadschouwburg wordt van start tot 1968 Joost van den Vondel's klassieke *Gijsbreght van Aemstel* opgevoerd. Eerst rond de kerst, maar vanaf de negentende eeuw stevenst op nieuwjaarsdag. Op een gegeven moment kwam daar echter toch de klad in en ook pogingen om deze traditie daarna nog nieuw leven in te blazen, waaronder door Het Tooneel. Sinds 2015 is het stuk, na jarenlang niet te worden gespeeld, weer terug op de schouwburg en

dat is terug zien aan bijvoorbeeld de historische toegangspoort met een belevende spreuk van Vondel.

Ivo de Wijs en Pieter Nieuwint verzorgen invulling van de 'Nieuwjaarswens'

Hier heeft het gezelschap het stuk over *Gijsbreght* en de beleving van Amsterdam zoveel mogelijk in ere hersteld, compleet met het zingen van de reizen aan het einde van ieder bedrijf op de originele melodieën, begeleid door de viola da gambra, zoals Vondel het ooit heeft bevestigd.

Voorloper

Sinds het begin van de eeuw werd een *Gijsbreght*-opvoering altijd gevolgd door het nageslacht met *Kloris en Roosje*. Een lach mini-opera dat bod stond van de gekke tradities, zoals bijvoorbeeld de 'Nieuwjaarswens' van Thomasvaer en Pieternel. Dit wordt ook wel gezien als een trouwe voorloper van de oudejaarsconferentie, zoals we die nu kennen. Ook dit maakt deel uit van de uit-

Ook voor de kostuums is de groep de geschiedenis in gedenkt. Bij eerste opvoering legde Rembrandt van Rijn verbergen tussen het publiek in vlagge schelen enkele vrees met en met die schetsen worden de kostuums nu, een paar eeuwen later, zo goed mogelijk gerecreëerd. Naast de 17e-eeuwse kostuums van Badeloch en *Gijsbreght*, verschijnt dit jaar ook Bisschop Gozewijn in zijn authentieke kleurrijke mantel, abt Willebord in een echt kartuizer kostuum en heeft ook de spion Vosmeer hoeren Goetse dracht gekregen.

De geschiedenis komt tot leven, zoals hier in het 'oorspronkelijke' kostuum van Badeloch. FOTO: THEATER KWAST

en het zijn niemand minder dan Ivo de Wijs en Pieter Nieuwint die dit jaar voor de invulling ervan tekenden.

Gijsbreght van Aemstel van Theater Kwast is van 6 t/m 8 januari te zien in het Theater Doyan, Amsterdam. Info: theaterkwast.nl

Even lachen

H et is een roerig jaar en het wordt hoog tijd om lekker te lachen. Sinds met onze eigen cabaretiers, er maand reizen er ook twee bij internationale comedians naar De Schotse comediën Daniel met zijn show *Can't stop it* en de Koninklijke Theater Carré. Am zijn grote doorbraak behaalde beruchte shows *Dark* en *Jiggy* met Line show op Netflix van De Amerikaanse John Mulaney, het eerst Nederland aan. Op 1 speelt hij zijn show *From some Amsterdamse AFAS Live*. De v de Hamry, WCAI comediën, is schrijver wordt momenteel ge van de beste comedians ter w moet alleen wel even zonder j en/of smartwatches kunnen. wa

Het Tooneel speelt haast ook nog een tijdje de traditie voort te weten met s.a. Mark Herman (l) en Ewan Schuurmans. FOTO: LEO VAN VILBEN

Vondel was een Vrouw

Op zondagmiddag 19 februari speelde Theater Kwast in de balzaal van Huis Bartolotti op de Amsterdamse Herengracht *De driftige minnaers of arglistige juffrouw* van Adriana van Rijndorp (1698-1753). Deze klucht bleek tijdens opvoering het stuk dat met kop en schouders boven de andere theaterteksten uit de reeks uitstak. De thematiek sloot naadloos aan bij de opzet van *Vondel was een Vrouw*. Actrice en toneelschrijfster Adriana van Rijndorp sneed in haar klucht het seksisme op de planken aan en dat terwijl ze deze tekst schreef in het eerste kwart van de achttiende eeuw. Kwast speelde het stuk in kleine bezetting met Marius Bruijn, Merel Hutten, Florus van Rooijen en Imre Besanger. Mirjam Rietbergen begeleidde de opvoering op harp.

In oktober werd het treurspel *Johanna Gray* van Petronella Moens (1762-1843), dat in 2022 geannuleerd was in Leeuwarden, alsnog gespeeld en wel in het Amsterdamse Theater Perdu om zo de hele voorgenomen serie gespeeld te krijgen. Bij de vaste kern schoven acteur Jeremy Baker en Viola de Gamba speelster Meidi Goh aan, om dit Engelse koninginnedrama tot leven te wekken.

Met het slotapplaus van *Johanna Gray* op zaterdagavond 14 oktober 2023 viel na ruim drie jaar ook het doek voor *Vondel was een Vrouw*, een bijzonder project dat Theater Kwast nieuw prestige heeft verleend. Het was bijzonder om toneelschrijvende vrouwen uit de zeventiende en achttiende eeuw én hun werk eindelijk een podium te geven. En het was bijzonder omdat *Vondel was een Vrouw* maar bleef uitdijen met geweldige samenwerkingen. Zo kwam er de afgelopen jaren een gelijknamige tentoonstelling in het Allard Pierson, haakte de Theaterencyclopedie aan zodat deze vrouwen niet wéér vergeten zouden worden, bleek de gelijknamige podcast die Theater Kwast maakte met de Goeie Ouwe Koeien een bescheiden hit (en inmiddels verplichte kost bij bacheloropleidingen Nederlands aan meerdere universiteiten), bood o.a. *de Theaterkrant* ruimte voor achtergrondartikelen, gaf De Nieuwe Toneelbibliotheek meerdere van de Theater Kwast bewerkingen voor opvoering uit, stampte Kwast en passant met Lieke van Deinsen een Lucretia van Merkenjaar uit de grond, stelde Hendrick de Keyser Monumenten beeldschone historische locaties open voor de voorstellingen, was er ongelooflijk veel positieve aandacht in landelijke en lokale pers, van paginagrote artikelen in *Trouw* en *De Telegraaf* tot Frits Spits op NPO Radio 1, en speelde het gezelschap tussen lockdowns en 1,5 meter beperkingen door met casts in steeds wisselende samenstellingen met ontzettend veel plezier. Kortom, een project waar Theater Kwast met recht trots op mag zijn.

De trezorier en de dichter

Voor het 375-jarig jubileum van het Amsterdamse Raepenhofje aan de Palmgracht in de Jordaan ontwikkelde Theater Kwast een korte eenakter over Vondel en de stichter van het hofje: Pieter Raep. Vondel schreef over deze Amsterdamse stadsrekenmeester een kort lofdicht.

*Pieter Raep de Tresorier
Bouwde uit mededogen hier
't weduwen en wezenhof
Men gebruike het tot Gods lof*

Joost van den Vondel (1648)

Op basis van deze regels schreef Imre Besanger een dialoog tussen Vondel en Raep die door hem en Bert Apeldoorn werd uitgespeeld op het elektriciteitshuisje op de Palmgracht, dat voor de gelegenheid tot podium was omgetoverd. In aanwezigheid van oud-bewoners, vele gasten en de Amsterdamse wethouder voor cultuur speelde Kwast deze korte voorstelling in opdracht. Hiermee trad Kwast in het voetspoor van Nederlands toneel-icoon Henk van Ulsen, die op dezelfde plek bij het 350-jarig jubileum de honneurs had waargenomen.

De Sint-Nikolaasavond

Ondertussen was in de zomer stilzwijgend een nieuwe voorstelling online gezet op de website van Kwast, die nog voor het einde van de zomer en zonder noemenswaardige aandacht was uitverkocht. Het betrof de theatersolo *De Sint-Nikolaasavond. Een Amsterdamsche vertelling*, een uitstapje naar de negentiende eeuw voor Theater Kwast. De ooit razend-populaire, maar inmiddels goeddeels vergeten dichter Peter de Génestet (1829-1861) vierde in het midden van de negentiende eeuw

successen met zijn rijmvertellingen en dan met name zijn voordracht over een Amsterdamse sinterklaasavond. Op 1 december 2023 speelde artistiek leider Imre Besanger deze *Amsterdamsche vertelling* bij wijze van try-out eenmalig in het Amsterdamse Torpedotheater. Hij werd daarbij op harp begeleid door Mirjam Rietberg. Deze try-out smaakte bij spelers en publiek onmiddellijk naar meer en zal in 2024 daarom nadrukkelijker terugkomen met meer voorstellingen op verschillende locaties.

Publiciteit

Voorafgaand aan ieder project zijn door Theater Kwast steeds persberichten verstuurd, die flink wat free publicity genereerden. Door de vele samenwerkingen en voorstellingen met elk een uniek karakter heeft Theater Kwast veel aandacht in lokale en landelijke pers gekregen. Zoals eerder gemeld was er in *De Telegraaf* ruim aandacht voor de *Gijsbreght van Aemstel*, die ook al eerder was aangekondigd op NPO Klassiek. De voorstellingen uit de serie *Vondel was een Vrouw* werden stuk voor stuk aangekondigd op neerlandistiek.nl. Op 18 februari werd Imre in het kader van *Vondel was een Vrouw* nog geïnterviewd in het NOS Radio 1 journaal. *De Sint-Nikolaasavond* werd getipt in de Amsterdamse Uitkrant. Daarnaast was Theater Kwast actief op Twitter, Facebook en Instagram, waar het aantal volgers groeide.

Bezoekersaantallen 2023

5 t/m 7 januari 5x <i>Gijsbreght van Aemstel</i> – Hotel The Dylan, Amsterdam	521
19 Februari – <i>Driftige Minnaers</i> -Huis Bartolotti, Amsterdam	60
10 september – <i>De dichter en de tesorier</i> – Raepenhofje, Amsterdam	83
22 oktober- <i>Johanna Gray</i> – Theater Perdu, Amsterdam	43
1 december – <i>De Sint-Nikolaasavond</i> – Torpedo Theater, Amsterdam	37
Totaal:	741

De waardering voor de voorstellingen van Theater Kwast is hoog, blijkt uit de vele complimenten van het publiek en het groeiende herhaalbezoek, positieve recensies, de grote aandacht in de pers en de vele serieuze verzoeken die Kwast in 2023 bereikten.